

Urtearen hasiera dela eta jaietan norbait galdu duzunontzat

Xaquyar

Agustinek etxean sartu ahala mugimendu batzuk mekanikoki egin ditu, hara nola, guardasola komunera eramanean, –bai, badaki aterkia erabiltzea hobesten dela, baina berak guardasola ikasi zuen eta horrelaxe jarraitu nahi du, bada–, jasotako korreoa eskritorio gainean utzi, ogia bere poltsa berezian sartu eta janaria poliki-poliki armarioan eta hozkailuan ipini. Bakarrik bizi den jendeak hartutako errutinari jarraitu dio. Lehenago ez zuen horrelakorik egiten. Orain badaki inor ez dela etorriko atzetik nola hala utzitako gauzak jasotzera, hauek traba egiten dutelako protesta egitera edo egindako matxurak konpontzera. Bizitzaren tartetxo batean bizi izan zen neska batekin. Aspaldian pikutara joan zen harreman hura eta geroztik bakarrik bizi da.

Kazetaritza ikasten ari zela bazeukan irakasle bat esaten zuena gaztelaniaz idatzi izan den adjetibo segidarik ederrena Machadok idatzi zuela jarri zuenean, “solo, triste, cansado, pensativo y viejo”, hau da, bakarrik, goibel, nekatuta, pentsakor eta zaharra. Bat zetorren, segidarik ederrena eta adjetibo hurbilak... horrelaxe sentitzen baita bera arratsalde euritsu honetan.

Etsipen hau Jexuxen oroimenetik datorkio. Agustin lan egiten duen egunkaririk etorri berria da eta bertako bileran duela hogeita bost urte egindako lan bat berritzea erabaki dute. Agustín asko saiatu da erabaki hau lortzeko. Jexuxi omenalditxoak egin nahi dio. Duela hogeita bost urte Agustín kazetari ezezagun eta sartu berria zen; Jexux, ordea, maisu. Orain Agustinek ardura zuzenak ditu, hara nola Sailburuaren lagun minaren iloba kazetaritzan trebatzea. Zorionez, neska apala eta langilea dela pentsatzen du Agustinek, baina gauzak erabat aldatu dira: Orain Jexux hilda dago. Urteak pasa eta halere, bere oroimena hor dago. Oraindik sentitzen ditu Agustinek zigarro usaina eta betiko ez tul motel hura, Jexuxen diskurtsoa askotan moztzen zuena. Jexuxen lan egiteko modua guztiz anarkikoa zen. Ordu txikitan, garagardoak edaten ari zirela, bururatzen zitzaizkion gaiak

– Begira, gauza nahiko erraza da, galdera urtearen hasieraren inguruan dabil. Denok dakigu urtea urtarrilaren batean hasten dela, eta, aldi berean hori gezur hutsa da... Denok gure mugarriri afektibo propioak ditugu... Eta orduantxe urtea bukatu edo hasi egiten zaigu. Bada niri iaz urtarrilaren 9an hasi zitzaidan Sararekin liatu nintzenez, hortxe, Ondarretan... Gaixo dagoen jendeak data batzuk aukeratzen ditu mugarriztat. Eutsi eta borrokatu egiten da gaitzaren kontra data horietara iristeko. Behin iritsiz gero... laga, utzi, egiten du, *finito*, hil egiten da...! Gure aitarekin horrelaxe gertatu zen, Sanjuanetan hil zen... Jaien erdian... Hori bai, banda jotzen entzun eta gero... Berdin gure izeko Avelina, medikuak ez irteko esan omen zion. Atsoak, ezetz bada, berak San Joseri ez dakit zenbat domekatan otoitz egin behar ziola. Bizkor ibili zen negu haren bukaeran, igandero-igandero San Joseri errezatzen elur, euri edo kaxkabarra ari zuela. Beti komentatzen zigan medikua masoia izango zela eta kontuz ibili behar genuela... Tarteka apaiz abertzale bat etortzen zitzaion bisitan eta Avelinak diru kopuru bat presatua izaten zuen. Apaizak, abertzaleen gudarostea antolatzeko erabiliko zuela agintzen omen zion eta gauzak oso ongi eta oso aurreratutako zihoaztela gaineratzen zuen, amerikanoak alde genituelako. Sekulan ez dugu jakin apaiz abertzaleak zertan gastatu zuen dirua, eta gainera ez zaigu inportik ere... Izeko Avelina pozik hil zen. San Jose arratsaldea iritsi zenean gure aitari esan zion “Heldu dire Mañuel, heldu dire... Don Bernardok esan dit. Kuluxka egitera noa elizan dexente nekatu naiz eta, baina lortu dut San Joseren zazpi domeka egitea. Zer uste zuen bada mediku liberal horrek?” Handik ordubetera neskameak hilda aurkitu zuen. Hileta egin eta lurra eman genion. Ez ziren heldu, ez zegoen abertzaleen gudarosterik, amerikanoek jadanik Francorekin akordioa eginga zuten. Gure aitarentzat, berriz, jaiak ziren muga, orduntxe hasten edo bukatzen zitzaion urtea eta jaien erdian hil zen... Gai hori landu behar zenuke Auxtin, orain



ikasturte berriaren atarian gaudela...
Horrelako galdera bat "Zuri noiz hasten zaizu urtea?"

Buru belarri ibili zen Agustin bere lan mamitsua prestatzen, oso gogoan du oraindik. Zoriondu egin zituzten biak, maixu eta kazetari gaztea.

– Guk idazle izan behar genian... baina, dirurik ez! Badakik zer esan zioan Borgesek Bioy Casaresi: "Si quieres ser escritor, no seas abogado, ni profesor, ni periodista, ni director de revistas literarias, ni editor". Bioy Casaresek kasu egin zian, oso aberatsa huan. Baina gu hemen, Agustintxo, kazetaritzan, berriei iltzatuak, poz-pezik sarreratxo "eleante" bat egiten uzten digutenean... Poz-pezik... Atzo Sara atera huan telebistako albisteetan, Parisetik... berdin jarraitzen dik, beti bezain guapa ta... Ez diat jarraituko... Tonto jartzen nauk... Idatz ezak, Auxtin, idatz ezak... Dotore egin huan "Zuri urtea noiz hasten zaizu?"

Agustinek ez daki neska bekadunak idazle izan nahi ote duen. Ez da batere tuntuna eta Sailburua, azken hauteskundeen ondoren, ez da jadanik Sailburua. Agustinek imajinatzen du osaba laster ez dela inor izango politikako korridore harroetan eta iloba, aldiz, kazetari ezaguna bihurtu daitekeela.

Agustin sukaldeko mahaian eserita, ordenagailu eramangarria piztuta, garagardo bat eskura, apunteak begiratzen ari da.

Berriz saiatu da gaiari heltzen. Galdera erraza da oso: Zuri benetan noiz hasten zaizu urtea? Bileraren ondoren, Sailburu-izandakoren-lagunaren-iloba denda eta restaurante txinoetara bidalia du datuen bila. Galdetutako txinoek diotenez urtea urtarilaren batean hasten zaie, hemen bizi direlako eta urte txinatarra ospatzea ohitura, ohitura polita dutela, baina urtea, hemen bizi direnez, urtea, bada, urtarilaren batean hasten zaiela...

Kafea hartzen ari ziren emakumeak, aldiz, urtea irailaren batean hasten zaiela esan omen diote:

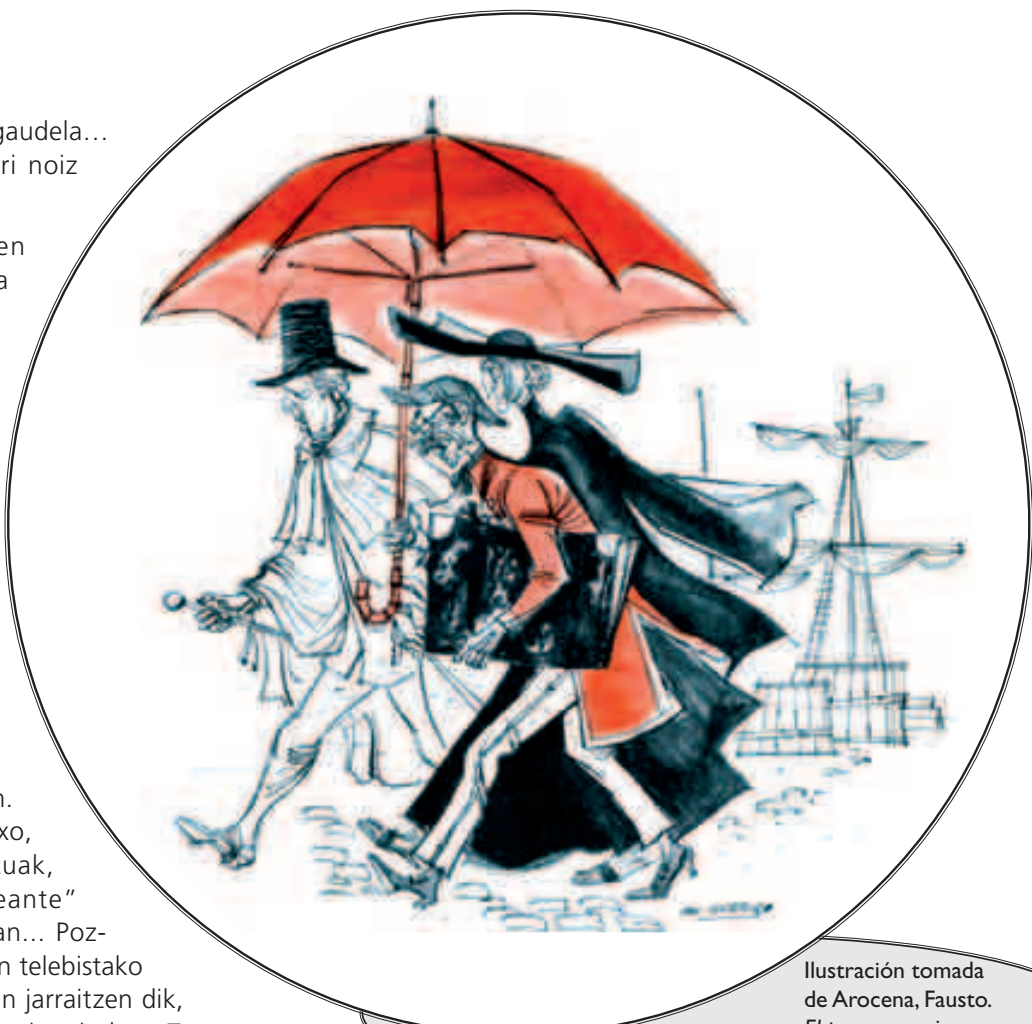


Ilustración tomada de Arocena, Fausto. *El paraguas rojo*. Oarso, 1958.

– Orduan antolatzen dugu bizitza, irakasle berriak, ohitura berriak, badakizu haurren eskolako etxeko-lanak, ekintza extra-eskolarrak... Gu ere horietara moldatzen gara eta orduantxe hasten zaigu urtea... Bai... horrela da...

Agustinek musika jaialdi baten zuzendaria-ekin hitz egin beharko du. Lehenago ere horrela egin zuen. Baina garai haietan Zuzendaria sartu berria zen, Agustinen betiko laguna, langile eta umila. Gero ospea hartzen joan zen heinean puzten joan zen eta aspaldiko lagunengandik aldendua zen. Dena den, Agustinek, deitu aurretik, badaki zein izango den erantzuna:

– Hombreeee! Aspaldikoooo! Afari bat egin behar diagu, e? Badizkiat nik ardotxo batzuk gordeak... Urtea noiz hasten zaidala? Begira, jaialdi matraka hau bukatzean oporrak hartzen dizkiat eta orduantxe... Oporren bueltan hasten zaik urte berria... Hurrengo edizioari begira jartzean, alegia... Zer mouz, hi...?

Ez zeukan Musika Jaialdiko zuzendariarekin hitz egiteko gogorik, baina Jexuxengatik egingo

zuen... Sekulan ez zen ardotxoak dastatzeko afaririk izango, esaera hutsa zen, hari ez zitzaion piperrik inporta kazetari bati gertatzen zitzaiona... Agustinek alai-alai erantzungo zion "Ea egunen batean egiten diagun, liatuta nenbilek beti..." bakardadea erraietaraino hondoratzen zuen bitartean.

Harrigarria zen zenbat jende, Jexuxen aitaren moduan, hiltzen zen jaietan. Testigantza mordoa zuten orain ere ildo horretatik. Orain Agustini zegokion aspaldian Jexuxek botatakoa esatea:

– Kontuz, kontuz! Ez dugu gaia nekrologia hutsa bihurtuko. Kontxo..! Hemingway, alu hori zegok! Sanfermineko jaien atarian bere buruari tiro egin ziona... Baina guk zerbait "Eleante" egin behar diagu!

Afaltzeko ordua hurbiltzen ari da. Supermerkatuko testigantzak irakurtzen ditu: Haur bati bere urtetebetzean hasten zaio urtea, abenduaren 3an, alegia... Beste gizaseme bati duela gutxi hasi omen zitzaion urtea, kontratua luzatu ziotenean... Ateratzear zegoen emakume batek, buelta eman, eta zera erantzun dio neska kazetari gazteari "abenduaren 30ean". Irribarretsu, poltsak beso batean eta bestean alde egin du. ("ezin landu" jarri du kazetari gazteak ohar gisan)

Azken andre honen irribarre enigmatikoarekin bukatu nahiko luke artikulua. Ez du jarriko Jexux, kazetariaren maisu, bakarrik, goibel, nekatu, pentsakor eta zaharra sentitu zenik bizitzako azken boladan. Ez du jarriko ezin sendaturiko eztula minbizia zela jakin zueneko. "Ekatzu ziarro bat. Azkena... Lasai" esan zuenik. Ez du jarriko Jexux San Sebastian bezperan hil zela, sedatua, zein egunetan bizi zen jakin gabe.

Bukaera "eleante" egiten saiatuko dira, ateratzear zegoen andrearen irribarre enigmatikoa erabilita. Agustinek ametsa, amodioa, mugarririk afektiboa... ikusi nahi du irribarre hartan. Seguruenik lan konturen bat izango zuen andreak. Ez du axolarik, Jexuxek eta Agustini berak idazle izan behar zuten, Vargas Llosak zioen moduan, beste errealitatea eraiki nahi zuten.

– Varguitas, alua dek... baina idazle handia! Dena den, zer arraio dek arroxa koloreko kontu hau? Hau al da bukaera "eleantea"? –oihu egingo zion Jexuxek.

Bukaera horren antzeko joango da, Ondarreta gogoan, Vargas Llosak Nobel saria jaso ondoren.

